

VIKTOR KAISIËPO WEER TERUG NAAR PAPUA NA 38 JAAR BALLINGSCHAP

December 1961. Hollandia, hoofdstad van Nederlands Nieuw Guinea. Buiten het koloniale parlamentsgebouw zwaait de 13-jarige Viktor Kaisiëpo opgetogen met zijn vlaggetje. Binnen spreekt Koningin Juliana de in colbert geperste Papoea's, onder wie Viktors vader, bemoedigend toe. "Moge de weg naar onafhankelijkheid kort blijken te zijn."

De nu 51-jarige Viktor Kaisiëpo mijmert hardop: "Dat mijn vader iets belangrijks was, dat wist ik. Maar hoe of wat precies?" Vader Markus Wonggor Kaisiëpo was zo juist benoemd tot vice-voorzitter van de nieuw ingestelde Nieuw Guinea Raad. Die raad moest het land uiterlijk in 1970 naar de onafhankelijkheid leiden.

Driewerf Hoera! De Papoeavlag wordt gehesen en direct na het Wilhelmus klinkt vreugdevol het

Hai Tanahku Papua. Indonesië, dat tijdens de soevereiniteitsoverdracht van Nederlands Indië in 1949 node had geaccepteerd dat Nieuw Guinea buiten de bruidsschat viel, was *not amused*. Soekarno zond bevelhebber Soeharto naar West Papoea, zoals Nieuw Guinea voortaan heette, met de opdracht het land "terug te voeren naar de schoot van de Republiek".

Nederland stuurt militairen, maar draagt onder druk van de VN en de VS, die communistische invloeden vrezden in Indonesië, de voormalige kolonie zonder veel tegenstribbelen over aan Jakarta. In het zogenaamde *Accoord van New York* bedingt Nederland nog wel dat er in 1969 een volksraadpleging onder de Papoea's zal worden gehouden over de definitieve status van Nieuw Guinea: blijvende aansluiting bij Indonesië of onafhankelijkheid. Spandoeken met grote letters (Nederland waar blijft

jouw belofte?) getuigen van de enorme deceptie onder Papoea's.

"VIKTOR, JE MOET naar Nederland." Nauwelijks was de inkt onder het *Accoord van New York* opgedroogd of de jonge Kaisiëpo werd op een naschoolse middag, inmiddels 14 jaar oud, van het hervormd lyceum geplukt. Hij verliet de schaduw van de reuze Ficus Benjamin, de staalblauwe zee en de witte stranden en vertrok hij naar het vlakke Holland. Nederland achtte het onder de omstandigheden veiliger om de familie Kaisiëpo te evacueren. In het vliegtuig hield Viktor het vlaggetje met de Morgenster tegen het raam gedrukt: hier zit ik. Zijn vader Markus Kaisiëpo bevond zich op dat moment nog in New York. In een poging om te redden wat er te redden viel, tevergeefs. Kort daarop voegde hij zich bij zijn vrouw en kinderen.

Het gezin van negen kinderen vestigt zich aanvankelijk in Scheveningen, een woord dat Viktor vanwege zijn protestantse, Nederlandstalige schoolopleiding zonder haperen kon uitspreken. Zonder mokken eten ze de slankken, aardappels en puddinkjes die de hospita voorschotelde. De familie verhuist vervolgens naar Delft, vlakbij politiek Den Haag. Daar zet zijn vader als president in ballingschap de strijd voor een vrij Papoea onverminderd voort.

"Ik weet zeker dat mijn vader in 1985 achter de gewapende strijd stond van de onafhankelijkheidsbeweging OPM in Irian Java," vertelt Viktor. De onafhankelijkheid was thuis altijd het onderwerp van gesprek. "Dan kwam je binnen en zei je, 'kijk, ik heb een mooie postzegel van 80 cent'. Dan zei pa: 'dat is mooi. Weet je dat je daarmee een brief naar Nieuw Guinea kunt sturen?'"

Viktor steunde zijn vader in de strijd, hoewel hij later een eigen koers voer. Verbitterd was zijn vader niet, wel teleurgesteld, herin-

nerf Viktor zich. "Niet zo erg dat hij zijn lintje van Ridder in de Orde van Oranje Nassau teruggaf. Vader hoopte dat het goed kwam en dat Nederland wat zou doen."

Maar de Papoea's voelden zich opnieuw verraden toen de belofte van volksraadpleging in 1969 een farce bleek. Indonesië veranderde eigenhandig de spelregels: de Papoea's waren 'te dom' om massaal te stemmen. Er werden 1026 kiesmannen aangewezen, die gedwongen werden zich voor aansluiting met Indonesië uit te spreken. Viktor beende driftig mee in de protestmars van Nijmegen naar Den Haag. Maar Nederland bekommerde zich nauwelijks om het bedrog: de VN en VS evenmin.

ONDERTUSSEN VOORZAG Viktor in zijn levensonderhoud door te leren met gewasbeschermingsmiddelen. "Gif, ja". Na een bedrijfsreorganisatie in 1985 besloot hij zich voortaan volledig te wijden aan de Papoea-strijd. Onbezoldigd. "De groep Papoea's - zo'n kleine 1000 man - heeft nooit een minderhedenstatus kunnen verwerven. Er is geen geld voor dit soort zaken. Ja, dat stemt wel eens treurig," vindt hij. Het is liefde- werk, oud papier. Nog steeds. Zijn partner zorgt voor de inkomsten.

Twee jaar trok Viktor uit om alle mogelijke deuren te openen. Volkenkundige musea, non-gouvernementele organisaties zoals Amnesty International en de NO-VIB, ministeries van ontwikkelingssamenwerking en buitenlandse zaken - overal stapte hij binnen. Wat het opleverde? Niet de onafhankelijkheid, maar wel een netwerk. Wereldwijd. Tijdens het interview rinkelt de telefoon voortdurend: Brussel, Jakarta, de adviseur van Wahid...

IN JUNI VAN DIT JAAR bezocht Viktor voor het eerst na 38 jaar zijn geboorteland voor het prestigieuze Papoea-congres, waar de geschiedenis, maar ook de moge-

lijkheden van een vrij Papoea besproken werden. Hoe was voor hem het weerzien? "Prachtig. De foto in mijn hoofd kwam tot leven, en het bewoog ook nog allemaal."

Terwijl buiten de binnenlandse Papoea's gehuld in rieten rokjes en peniskokers dansten, sprak Viktor - als vertegenwoordiger van Europese Papoea's - binnen zijn rede uit voor een gehoor van 501 afgevaardigden uit heel Papoea. "Ja, dat was een kroon op mijn werk." Geheel tumultloos verliep het congres niet. Leider Theys Hiyo Eluay stelde dat Papoea eigenlijk al vanaf 1961 onafhankelijk was. De inlijving bij Indonesië destijds was onrechtmatig. De Indonesische President Wahid, die het congres mede gesponsord had, reageerde woedend. Autonomie? Mogelijk. Onafhankelijkheid? Nee! Het congres deed een dringend beroep op de VN om onderzoek in te stellen naar de gepleegde misdaden tegen de menselijkheid door Indonesië, de VS en Nederland.

Op datzelfde congres opperde Viktor: er is nog een weg naar onafhankelijkheid. Namelijk die via de dekolonisatie-commissie van de VN; en andere weg loopt via de Werkgroep voor de Rechten van Inheemse Volkeren: al jaren voert hij een lobby voor die rechten in allerlei commissies rond de VN. Viktor heeft goede hoop dat ook het recht van Papoea's op hun eigen cultuur, geschiedenis en taalonderwijs te zijner tijd erkend zal worden en zelfbeschikking uiteindelijk zal leiden tot onafhankelijkheid. "Na 38 jaar accumulatie weet de Papoea niet meer wie hij is." Vader Markus Kaisiëpo kon het congres helaas niet meemaken: te ziek. Vlak voor het congres overleed hij.

"ONAFHANKELIJKHEID VOOR de Papoea's op dit moment heeft geen waarde als men niet beschikt over de juiste economische

Foto's onder: afkomstig uit prive-album

